

GİRİŞİMCİLİK FİNANSMANINDA PAYA VE BORÇLANMAYA DAYALI KİTLE FONLAMASI YÖNTEMİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

EQUITY AND DEBT BASED CROWDFUNDING METHODS AND ACCOUNTING IN ENTREPRENEURSHIP FINANCING

Aslı VURAL¹, Burçak KIZILTAN IŞIK²

¹ Öğr. Gör. Dr., Başkent Üniversitesi, Kahramankazan Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, avural@baskent.edu.tr, Orcid: 0000-0003-2981-0114

²Dr. Öğr. Üyesi, Başkent Üniversitesi, Ticari Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü, bkiziltan@baskent.edu.tr, Orcid: 0000-0003-1277-679X

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler

Girişimcilik, Alternatif Finans, Kitle Fonlaması, Muhasebe Uygulamaları

Jel Kodları: M41, G23, M13

Makale Geçmişi:

Başvuru Tarihi: 11 Haziran 2024
Düzeltilme Tarihi: 13 Temmuz 2024
Kabul Tarihi: 21 Ağustos 2024

ARTICLE INFO

Keywords

Entrepreneurship, Alternative Finance, Crowdfunding, Accounting Practice

Jel Codes: M41, G23, M13

Article History:

Received: 11 June 2024
Received in revised form:
13 July 2024
Accepted: 21 August 2024

ÖZET

Girişimcilik cesaret, vizyon ve kararlılık gerektiren bir adımdır. Girişimciler iş dünyasında varlık göstermeye çalışırken birçok zorlukla mücadele etmektedir. Bu zorluklardan biri de finansal kaynağa erişmektir. Geleneksel finansman yöntemlerinin yanı sıra inovatif finansman kaynağı olan kitle fonlaması alternatif bir çözümdür. Ülkemizde güçlenen girişimcilik ekosisteminde, yeni yasal düzenlemelerle birlikte paya ve borçlanmaya dayalı kitle fonlaması yöntemi finansal ihtiyacı karşılamada yeni bir kaynak olarak dikkat çekmektedir. Bu çalışmada, kitle fonlaması yöntemi incelenmiş, dünyada ve ülkemizde kitle fonlamasının gelişimi anlatılmış, ülkemizde paya ve borçlanmaya dayalı kitle fonlaması yönteminin yasal çerçevesi ele alınmıştır. Muhasebe uygulamalarının nasıl olacağı yerel uygulamalar Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) kapsamında örneklerle açıklanmıştır

ABSTRACT

Entrepreneurship is a step that requires courage, vision, and determination. Entrepreneurs struggle with many difficulties while trying to exist in the business world. One of these challenges is access to financial resources. Crowdfunding as an innovative source of financing in addition to traditional financing methods is an alternative solution. In the strengthening of the entrepreneurship ecosystem in our country, the equity and debt-based crowdfunding method attracts attention as a novel source to meet financial needs with new legal regulations. In this study, the crowdfunding method is examined, the development of crowdfunding in the world and our country is explained, and the legal framework of the equity and debt-based crowdfunding methods in our country is discussed. Furthermore, how to keep accounting records is explained with examples within the scope of Accounting System Implementation General Communique (MSUGT) and Türkiye Financial Reporting Standards (TFRS).

Atf vermek için / To cite: Vural, A. & Kızıltan Işık, B. (2024). Girişimcilik finansmanında paya ve borçlanmaya dayalı kitle fonlaması yöntemi ve muhasebeleştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi*, 14, 9-24. DOI: 10.58627/dpuiibf.1499696

İş hayatında yeni bir girişim yapmaya çalışanlar her aşamada birçok sorunla karşılaşabilmektedir. Bu sorunlardan en önemlisi de uzun vadeli ve düşük maliyetli finansal kaynak bulmakta yaşadıkları sorunlardır. Girişimciler kendilerinin ellerindeki finansal varlıklarının yanı sıra aileleri ve çevresinden ya da bankacılık sistemi ile diğer finansal kaynaklardan finansman sağlamaya çalışmaktadır fakat her zaman istedikleri miktarda fonu toplayamamaktadırlar. 2008 yılında yaşanan finansal krizin sonrasında bankaların küçük işletmelere borç verme işlemleri daha zorlaşmıştır. Bu zorluklar sonucunda kitle fonlaması yöntemi girişimcilere, ürünlere ve projelere ihtiyaçları olan finansmanı internet aracılığıyla sağlayan bir yöntem olarak son yıllarda ortaya çıkmıştır.

Günümüzde ihtiyaç duyulan finansmana ulaşmak için bilinen eski yöntemler yerine gelişen teknolojik imkânları kullanan kitle fonlaması yöntemi yoğun olarak kullanılmaktadır. Bu teknikte kitlelerin gücü sayesinde her bir bireyin yatırdığı küçük fonlar birikip ihtiyacı olan girişimciye finansman sağlamaktadır (Atsan ve Erdoğan, 2015:297). Girişimciler kitle fonlama platformları aracılığıyla arkadaş gruplarından, bireysel yatırımcılardan, müşterilerinden oluşan bir topluluğun finansal desteğine kavuşurlar.

Doğru platformların seçilmesi, iyi bir kampanya oluşturulmasıyla çok sayıda yatırımcıya ulaşılabilir ve bu sayede kitle fonlaması yoluyla gerekli olan fon hedefine ulaşılabilir. Projelerin tanıtımında ücretsiz tanıtım yapılabilen ve herkese ulaşan Facebook, Twitter, Instagram ve LinkedIn gibi çeşitli mesaj, haber, video, resim ve diğer içeriklerin yayımlandığı sosyal ağların kullanımı sayesinde modelin başarı oranı artmaktadır. Yapay zekâ ve makine öğrenmesi gibi modele entegre edilen teknolojik gelişmeler kitle fonlamasını daha yenilikçi bir finansman yöntemi haline getirmiştir.

Bu çalışmada, ilk olarak kitle fonlaması yöntemi incelenmiş, dünyada ve ülkemizde kitle fonlamasının gelişimi anlatılmış ve ülkemizde paya ve borçlanmaya dayalı kitle fonlaması yönteminin yasal çerçevesi ele alınmıştır. Daha sonra muhasebe uygulamaları hem Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) çerçevesinde hem de Türkiye Finansal Raporlama Standartları (UFRS) kapsamında örneklerle ele alınmıştır.

1.KİTLE FONLAMASI (CROWDFUNDING)

Yeni bir iş kurmak isteyen küçük girişimciler için küçük miktarda finansman sağlayan yöntemlerden biri Pakistanlı Prof. Muhammed Yunus tarafından geliştirilen mikrofinansman yöntemidir. Kitle fonlaması mikrofinansman yöntemi ile gönüllü birçok katılımcıdan az tutarlarla para toplayarak finansman sağlamayı amaçlayan kitle kaynak yöntemini birleştiren bir finansman aracı olarak tanımlanabilir (Lynn ve Sabbagh,2012:6; Mitra, 2012:68). Özellikle iş hayatına yeni giren girişimciler teminat sorunları, nakit akışlarının yetersizliği, borçlanma koşullarının zorluğu, kredi masrafları, diğer kaynaklardan yeteri kadar kaynak ya da yatırımcı bulamamaları sebebiyle ihtiyaçları olan fon kaynağına ulaşmak için günümüzde yeni bir finansal kaynak olarak görülen kitle fonlamasından yararlanmaktadır (InfoDev,2013:14). 2008 yılında dünya genelinde yaşanan finansal krizin yarattığı ortam kitle fonlamasının kullanımını yaygınlaştırmıştır (World Bank, 2013:8).

Kitle fonlaması dijitalleşmenin yaygınlaşması ile internetin iletişim imkanlarından ve teknolojisinden yararlanarak, internet platformları yoluyla ihtiyaç duyulan finansın doğrudan ve en hızlı bir şekilde, çok sayıda gönüllü bireyden herhangi bir aracı olmadan toplanmasını sağlayan yeni bir finansman tekniği olarak tanımlanmaktadır (İşler, 2014:51; Valanciene ve Jegeleviciute, 2013:40; Schwienbacher ve Larralde,2010:4). Kitle fonlamasının satış öncesi, bağışa, ödüle, paya ve borçlanmaya dayalı olmak üzere beş çeşidi vardır. Ülkelerin yasal mevzuatlarında yapılacak düzenlemelerin gecikmesi nedeniyle finansal fayda sağlayan borçlanmaya ve paya dayalı kitle fonlamasının uygulanmasında zorluklar yaşanmış ve finansal fayda sağlamayan satış öncesi, bağışa ve ödüle dayalı türleri daha çok uygulanmıştır. Yapılan yasal düzenlemeler ile finansal fayda sağlayan paya ve borçlanmaya dayalı çeşitlerde yaygınlaşmıştır.

Dünyada kitle fonlaması 1997 yılında hayranlarının ABD'ye turne yapmasını sağlamak için müzik grubu Marillion adına internet üzerinde topladıkları 60.000 ABD Doları ile ilk kez uygulanmıştır ancak ilk kitle fonlaması projesi olarak ArtistShare platformunda yer alan Maria Schneider tarafından seslendirilen "Concert in a Garden" isimli caz albümü yayınlanmış ve yaklaşık 130.000 ABD Doları fon toplanmıştır (Ünsal, 2017:17; Freedman ve Nutting, 2015:1). Amerika'da ve İngiltere'de ilk örnekleri görülen kitle fonlaması zamanla tüm dünyaya yayılmış ve Türkiye'de de kullanılan bir finansman yöntemi olmuştur.

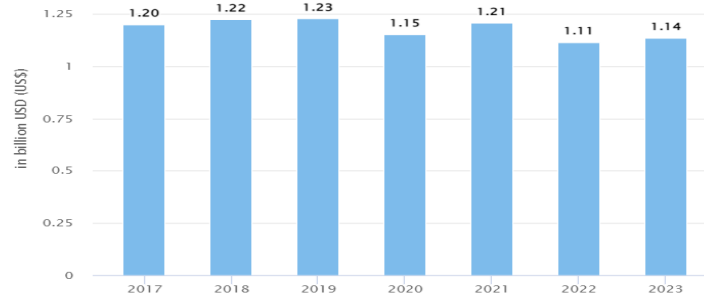
Yapay zekâ ve makine öğrenimi teknolojilerinin gelişimi ile girişimcilerin kitle fonlama platformlarında çevrimiçi projelerini başlatması, yenilikçi içerik ve tanıtımlar yapabilmesi mümkün olmaktadır. Bu teknolojik araçlar sayesinde kitle fonlama platformları da yatırımcı davranışlarını belirleyerek buna uygun reklamlar yapabilmekte, girişimciyi analiz ederek dolandırıcılığı önleyebilmektedir. Proje finansmanında ödeme sürecini kolaylaştıran Blockchain kullanımının artması pazarın

büyümesinde önemli rol oynamıştır. Kitle fonlaması internet platformlarını kullandığı için coğrafi uzaklıkları ortadan kaldırarak girişimcilerin dünya genelindeki yatırımcılara ulaşmasını da sağlamaktadır (Atsan ve Erdoğan, 2015:315).

Günümüzde sosyal medyanın çok aktif kullanılması ve sosyal medya kanallarının çoğalması kitle fonlamasının popülaritesini artırmış ve girişimciler tarafından kullanımının çoğalmasına yol açmıştır (İşler, 2014: 52). Bugüne kadar birçok girişim, bilimsel, kültürel ve sanatsal çalışma ile sosyal sorumluluk projeleri kitle fonlaması sayesinde gerçekleştirilebilmiştir (Atsan ve Erdoğan, 2015:305). Ülkelerin kitle fonlaması finansal yöntemini yasal mevzuatlarına almasıyla destekçiler daha güvenle fonlama yapmaya başlamıştır. İlk kez Amerika Birleşik Devletleri'nde 2012'de yürürlüğe giren JOBST Act'ın 3.cü başlığında kitle fonlaması ile ilgili düzenlemeler yer almıştır. Avrupa Topluluğu'nda Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu (SEC) tarafından yürürlüğe sokulan Kitle Fonlaması Yönetmeliği ile üye ülkeler için kitle fonlaması uygulanması yasal zemin edinmiştir.

Statista (2024) verilerine göre dünya genelinde 2023'te kampanya başına ortalama 7,75 bin ABD Doları'na ve işlem hacminin ise 1,14 milyar ABD Doları'na ulaşan kitle fonlaması güçlü bir finansman kaynağı durumuna gelmiştir. 2017 yılından 2023 yılına kadar gerçekleşen kitle fonlaması işlem hacmi Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Dünya Genelinde Kitle Fonlaması İşlem Hacmi

Kaynak: (<https://www.statista.com/outlook/dmo/fintech/digital-capitalraising/crowdfunding/worldwide>) Erişim Tarihi:21.04.2024)

Tabloda yer alan verilere göre 2017-2019 yıllarında işlem hacminin sabit bir oranda devam ettiği, 2020 yılında ise COVID-19 salgınının işlem hacminde bir düşüşe neden olduğu görülmektedir. Bu dönemde küçük girişimcilerin finansal ihtiyaçlarının artması, sağlık alanındaki girişimlerin ve sosyal yardım projelerinin çoğalması kitle fonlaması pazarına yeni bir ivme kazandırmış ve 2021 yılında tekrar işlem hacmi 1,21 milyar ABD Doları bulmuştur. Statista (2024) verilerine göre dünya genelinde 2022 yılında 154,40 bin kampanya gerçekleştirilmiştir. Toplanan fon tutarı açısından 445,40 milyon ABD Doları ile Amerika Birleşik Devletleri, 170,80 milyon ABD Doları ile Japonya, 144,90 milyon ABD Doları ile Güney Kore, 60,71 milyon ABD Doları ile Birleşik Krallık ve 56,70 milyon ABD Doları ile Almanya ilk beş sırada yer almaktadır. Dünyada en çok fonu borçlanmaya dayalı kitle fonlaması kampanyaları toplarken en az fonu ise ödüle dayalı kitle fonlaması kampanyaları toplamıştır. Ülkelerin yasal düzenlemelerini gerçekleştirmesi ile paya dayalı kitle fonlaması destekçilerin daha fazla ilgisini çekmeye başlamıştır.

1.1. Kitle Fonlamasının İşleyişi

Kitle fonlamasının işleyişindeki adımlar şu şekildedir:

- Girişimci ihtiyacı olan fon tutarını ve bu fona ne kadar zamanda ulaşılmasını istediğini belirleyerek projesi ile kitle fonlama platformuna başvurur,
- Girişimci projesinin ayrıntılarını ve kitle fonlamasının türüne göre destekleyicilere sağlanacakları açıklar,
- Platform başvuruyu inceler ve uygun bulursa onay verir,
- Platform proje için kampanya sayfasını oluşturarak yayımlar,
- Destekleyiciler platformda beğendikleri projeleri seçerler ve platform aracılığıyla ödeme yaparak fon sağlarlar,
- Proje baştan hedeflenen sürede istenilen fon tutarına ulaşamazsa toplanan fonlar destekleyicilere iade edilir veya platform tarafından komisyon alınarak girişimciye aktarılır,
- Girişimci proje başarılı olursa destekleyicilere sağlayacaklarını gerçekleştirir,
- Proje başarılı olursa platform komisyonunu alarak toplanan fonu girişimciye aktarır (Atsan ve Erdoğan, 2015: 306-307; Beaulieu vd., 2015: 3; Romos, 2014: 13; Mitra, 2012: 68).

1.2. Kitle Fonlamasının Türleri

Kitle fonlamasının projenin amacına bağlı olarak beş şekli vardır. Borçlanmaya ve paya dayalı kitle fonlaması finansal getiri sağlayan, satış öncesi, bağışa ve ödüle dayalı kitle fonlaması ise finansal getiri sağlamayan kitle fonlaması türleridir (Robano,2018:11). Bu türler;

- Ödüle Dayalı (Reward Based):** Dünyada en çok bilinen kitle fonlaması şekli budur. Ödüle dayalı kitle fonlamasında girişimci, destekleyicilere sağladıkları destek karşılığında bir ödül vaat eder (Atsan ve Erdoğan,2015:302). Destekleyiciler bu modelde finansal olmayan ödül olarak adlandırılan faydalar elde etmektedir. Bu ödüller; destekleyenin adını projede geçirmek, teşekkür plaketi göndermek, ufak armağanlar vermek gibi sembolik ama destekçiler için mutluluk verici ödüllerdir (De Buysere, Gajda, Kleverlaan, Marom ve Klaes, 2012:10). Finansal getirisi olmadığı için finansal bir risk taşımamakla birlikte vaat edilen ödüllün yerine getirilmeme riski vardır. Destekçiler toplum tarafından bilinme ve içsel motivasyonlarla bu modele ilgi gösterirler.
- Satış Öncesi (Pre-Order):** Kitle fonlamasında satış öncesi türü destekleyicilerin girişimcilerin projeleri başlamadan mal ya da hizmetini peşin ödeyerek aldıkları, girişimcilerinde proje tamamlanınca mal veya hizmeti destekleyiciye gönderdikleri yöntemdir (Atsan ve Erdoğan, 2015:302; Karaaslan ve Altuntaş, 2015:492). Destekleyiciler bu modelde istedikleri ürün ve hizmete diğer alıcılardan daha önce ve uygun fiyatla kavuşurlar. Girişimciler ise sadık müşteri adayları ile etkileşim sağlayarak bir bağ kurabilirler. Literatürde bazı çalışmalar satış öncesini ödüle dayalı kitle fonlamasının bir çeşidi olarak değerlendirilmektedir.
- Bağışa Dayalı (Donation Based):** Destekçilerin finansal bir çıkar beklemeden, hayırseverlik, dayanışma ve sosyal destek motivasyonu ile girişimcilere fon sağladığı kitle fonlamasıdır (Griffin, 2012:379). Kitle fonlamasının ilk ortaya çıkan çeşidi olup kökleri mikrokrediye dayanmaktadır (Bartoli, 2020:22). Bağışa dayalı kitle fonlamasında, özellikle topluluklar, sosyal ve hayırsever projeler için verilen miktar artırılmaktadır. Herhangi bir finansal getiri söz konusu olmadığından risk söz konusu değildir. Kültür ve sanat dallarına ait eserler, konserler, festivaller, sergiler ve sosyal yardım projeleri bu model sayesinde finansal destek sağlayarak ihtiyaç duydukları fonları toplayabilmektedir. Toplumla yararlı olacağı düşünülen girişimler de bu modelle fon sağlayabilirler. Özellikle yenilik içeren girişimler ve ürünler destekçilerce cazip bulunarak desteklenmektedir (World Bank, 2013:26).
- Paya Dayalı (Equity Based):** Girişimcilerin kendi paylarının bir kısmını ihtiyaçları olan fon karşılığında destekleyicilere sundukları kitle fonlamasıdır (De Buysere vd., 2012:10). Destekleyicilerde hisseler veya küçük bir hisse karşılığında para yatırarak, uzun vadeli yatırım yaparak kazanç payından finansal getiri sağlarlar. Paya dayalı kitle fonlaması sağladıkları finansal faydalar nedeniyle destekleyiciler tarafından tercih edilen bir yöntemdir (Zengin, Yüksel ve Kartal, 2017:27). Platformlar bu uygulamada ihracın gerçekleştiği ülkedeki yasalara göre ihracın gerçekleştirilmesini sağlarlar (Gabison,2015:10).
- Borçlanmaya Dayalı (P2P Lending):** Bankalardan alınan kredilerin prosedürleri ve işlem maliyetlerinden kurtulmak isteyen girişimciler bu modelle tercih etmektedir. Borçlanmaya dayalı model girişimcilerin fonu bankalardan değil küçük miktarda borç veren birbirinden bağımsız bireysel destekçilerden internet platformu üzerinden borçlanarak, kararlaştırılan tarihte geri ödeme şartıyla topladıkları finansman yöntemidir (Zhao, Harris ve Lam, 2019:4; Atsan ve Erdoğan, 2015:302). Destekleyicilerin finansal faydalar karşılığında girişimciye yatırım yapmasına olanak sağlar. Borçlanmaya dayalı kitle fonlamasının alınan borcun faizi ile ödendiği ve sadece alınan borcun faizsiz olarak ödendiği şekilde olmak üzere iki uygulama türü vardır (Mitra, 2021:69). Borcun faizi ile ödendiği uygulamada faiz oranı girişimcinin kredi notunun durumuna göre belirlenmekte ve borç senedi düzenlenmektedir.

Kitle fonlama platformlarında aynı anda birden fazla türün bir projenin ihtiyaç duyduğu fonu toplamak için bir arada kullanıldığı kampanyalar da bulunmaktadır (Gulati,2014:4). Kitle fonlaması modeliyle finansman arayanlar ve yatırımcılar farklı güdüler ve amaçlar için hareket etmektedir. Finansman arayanlar firmasının ve ürünün tanınırlığını artırma, fon sağlama ve ürünü satma güdüsü ile hareket etmektedir. Destekleyici ise ödüle dayalı kitle fonlamasıyla toplumsal ve içten gelen güdüyle ödül elde etmek için, bağışa dayalı kitle fonlamasıyla toplumsal ve içten gelen güdüyle satış öncesi kitle fonlamasıyla toplumsal ve içten gelen güdüyle ürünü önceden alabilmek için, borçlanmaya ve paya dayalı kitle fonlamasıyla toplumsal, finansal ve içten gelen güdüyle yatırımı karşılığında gelir sağlamak için hareket etmektedir (Collins ve Pierrakis, 2012:4).

1.3. Kitle Fonlamasının Tarafları

Kitle fonlamasının girişimciler, destekleyiciler ve kitle fonlama platformları olmak üzere 3 tarafı bulunmaktadır (Anbar, 2020:240):

- Girişimciler:** Fikirlerine fon sağlamak için kitle fonlaması platformları aracılığı ile kitlelere açık çağrıda bulunan bireyleri veya kuruluşları ifade etmektedir (Beaulieu, Sarker ve Sarker,2015:4). Girişimciler projeleri için kitle

fonlaması yöntemini finansal kaynak olarak hangi tür kitle fonlaması kullanacaklarına karar verip, tercih ettikleri platformu belirleyerek platforma başvururlar ve ihtiyaçları olan fon tutarı ile kampanyanın bitiş tarihini belirlerler.

- b) Destekleyiciler: Girişimcilere fon sağlayan yatırımcı veya bağışçılardır (Karaaslan ve Altuntaş, 2015:490). Kitle fonlama platformlarından desteklemek istedikleri projeyi seçtiklerinde bu platforma üye olarak fon transferini gerçekleştirirler. Destekleyicilerin bir kısmı ortak ilgi alanlarına sahip olanlardan oluşurken çoğunlukla diğer kişiler birbirini hiç tanımamaktadır (Hornuf ve Cumming,2018:15). Destekleyiciler, kitle fonlamasına çeşitli motivasyonlarla katılırlar; bunlar arasında yatırım yapma, ödül alma, hayır yapma, başarı elde etme gibi farklı nedenler bulunmaktadır. (Gerber, Hui ve Kuo, 2012:1).
- c) Kitle Fonlama Platformları: Girişimcilerin ve destekleyicilerinin bulunduğu, girişimcilerin projelerinin fotoğraflarını videolarını çevrimiçi pazarda koydukları internet platformlarıdır (Wash ve Solomon, 2014:39). Platformlarda girişimcilere teknik hizmetler, yasal hizmetler ve reklam hizmetleri de verilmektedir (Ramos, 2014:12). Platformlar kendi bünyesinde yer alan projelerin kampanyaları ile ilgili olarak destekçilere ne kadar fon ihtiyacı olduğu, ne kadar fon toplandığı, kaç destekçi tarafından desteklendiği, kampanyanın sona eriş tarihi gibi konularda bilgileri kendi sayfalarından aktarırlar. Platformlar projelerin hedeflenen fonun toplanabilmesi ile ilgili bir garanti verememektedir (İşler,2014:55). Bazı platformlarda girişimcilerin ihtiyaç duydukları fon tutarı toplanamazsa toplanan tutar ilgili destekleyicilere iade edilirken, bazı platformlarda ise platform komisyonunu keserek toplanan fonu girişimciye aktarmaktadır (Sakarya ve Bezirgan, 2018: 19). Komisyon oranı platformlara göre değişkenlik gösterebilmektedir. Kickstarter, GoFundMe, Patreon, MightyCause, Indiegogo, StartEngine, SeedInvest Technology ve Crowd Supply dünya genelinde en bilinen kitle fonlama platformlarıdır.

2.TÜRKİYE’DE KİTLE FONLAMASI

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de yeni bir projeyi hayata geçirmeye çalışan girişimciler ve küçük işletmeler finansal kaynağa ulaşmakta problemler yaşamaktadır. Geleneksel yöntemlerle ihtiyaçların karşılanması zorlaştıkça alternatif finansal kaynaklara yönelimler artmaktadır. Bu alternatif yöntemlerden biri olan kitle fonlaması özellikle yapılan yasal düzenlemelerle birlikte ülkemizde talep gören bir finansal yöntem haline gelmiştir.

Türkiye’de ilk olarak ödüle dayalı kitle fonlaması modeli uygulanmıştır. İlk kitle fonlama platformu 2010 senesinde faaliyetine başlayan ProjemeFON platformudur (Yegen,2015:95). Ülkemizde fon sağlamak amacıyla kitle fonlaması tekniğini ilk olarak kullanan Zumbara projesi başarılı olmuş ve 10.000.000 TL fon toplamıştır (Karaaslan ve Altuntaş, 2015: 494). Daha sonraki yıllarda finansal fayda sağlamayan Ideanest, Arıkovanı, Crowdfon, Buluşum, Fongogo Fonbulucu kitle fonlama platformları kurulmuştur ve birçok proje sahibi ihtiyaçları olan Toplam 18.606.155 TL (Tablo 3) fona ulaşmıştır.

Tablo 3. Türkiye’de Ödüle ve Bağışa Dayalı Kitle Fonlama Platformlarının Fonlama Tutarları

Platform Adı	Kitle Fonlaması Türü	Toplanan Fon Tutarı TL
Fongogo	Ödül Bazlı	6.588.163
Crowdfon	Ödül Bazlı	160.886
Fonbulucu	Ödül Bazlı	3.693.542
Arıkovanı	Ödül Bazlı	7.397.620
Buluşum	Ödül Bazlı	430.790
Ideanest	Bağış Bazlı	335.154
TOPLAM		18.606.155

Kaynak: (Zholdyuly, 2022: 78)

Platformların faaliyet gösterebilmek için Sermaye Piyasa Kurulu’ndan izin almaları gerekmektedir. Sermaye Piyasa Kurulu tarafından listeye alınan 16 adet paya dayalı kitle fonlama platformu listeye alınma tarihleri ile birlikte şunlardır; Vakıf Yatırım Menkul Değerler A.Ş. (1.04.2021), Global Kitle Fonlama Platformu A.Ş. (8.04.2021), Halk Yatırım Menkul Değerler A.Ş. (30.09.2021), Dijital Kitle Fonlama Platformu A.Ş. (14.10.2021), İnfö Yatırım Menkul Değerler A.Ş. (25.11.2021), Fongogo Kitle Fonlama Platformu A.Ş. (6.01.2022), Girişim Kitle Fonlama Platformu A.Ş. (24.02.2022), Basefunder Kitle Fonlama Platformu A.Ş. (21.07.2022), Global Menkul Değerler A.Ş. (21.03.2023), Ecofolio Kitle Fonlama Platformu A.Ş. (13.04.2023),

Nar Kitle Fonlama Platformu A.Ş. (5.05.2023), Startupfon Kitle Fonlama Platformu A.Ş. (28.09.2023), Forte Kitle Fonlama Platformu A.Ş. (22.11.2023), Mag Kitle Fonlama Platformu A.Ş. (21.12.2023), Birikim Kitle Fonlama Platformu A.Ş. (9.01.2024) ve Dinamik Yatırım Menkul Değerler A.Ş. (18.01.2024)'dir (<https://spk.gov.tr/sirketler/kitle-fonlama-platformlari/listeye-alinan-platformlar>).

22.02.2024 tarihi itibarıyla Türkiye'deki paya dayalı kitle fonlama platformları incelendiğinde; Global Kitle Fonlama Platformu A.Ş.'ye ait (<https://invest.fonbulucu.com>) web sitesinde yer alan 91 proje başarılı olarak 562.002.002 TL fon toplanmıştır. Halk Yatırım Menkul Değerler A.Ş.'ye ait (<https://fonlabuyusun.com>) web sitesinde yer alan 5 proje başarılı olarak 29.659.800 TL fon toplanmıştır. İfo Yatırım Menkul Değerler A.Ş.'ye ait (<https://platform.startupburada.com>) web sitesinde yer alan 8 proje başarılı olarak 51.929.427 TL fon toplanmıştır. Fongogo Kitle Fonlama Platformu A.Ş.'ye ait (<https://yatirim.fongogo.com>) web sitesinde yer alan 5 proje başarılı olarak 17.387.585 TL fon toplanmıştır. Girişim Kitle Fonlama Platformu A.Ş.'ye ait (<https://Fonangels.com>) web sitesinde yer alan 16 proje başarılı olarak 93.237.776 TL fon toplanmıştır. Basefunder Kitle Fonlama Platformu A.Ş.'ye ait (<https://www.basefunder.com>) web sitesinde yer alan 3 proje başarılı olarak 5.132.261 TL fon toplanmıştır. Ecofolio Kitle Fonlama Platformu A.Ş.'ye ait (<https://ecofolio.com.tr>) web sitesinde yer alan 1 proje başarılı olarak 25.000.000 TL fon toplanmıştır. Nar Kitle Fonlama Platformu A.Ş.'ye ait (<https://narfon.com.tr>) web sitesinde yer alan 1 proje başarılı olarak 3.000.000 TL fon toplanmıştır. Diğer platformlarda henüz bir proje başarılı olmamıştır.22.02.2024 tarihi itibarıyla Türkiye'de 130 proje paya dayalı kitle fonlama platformlarında 787.348.851 TL fona ulaşmıştır.

Henüz borçlanmaya dayalı yöntem ülkemizde kurulu herhangi bir kitle fonlama platformunda uygulanmamaktadır. Fongogo Kitle Fonlama Platformu yakında platformlarında borçlanmaya dayalı kitle fonlaması ile ilgili projelerin yer almasını planlamaktadır (Paradergisi, 2022).

3.TÜRKİYE'DE KİTLE FONLAMASINA YÖNELİK YASAL DÜZENLEMELER

Türkiye'de kitle fonlaması için ilk yasal düzenleme 05.12.2017 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan "7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" kapsamında 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda gerçekleşen değişiklik ile gerçekleşmiştir. Bu düzenleme Sermaye Piyasası Kuruluna düzenleme yapma yetkisini vermiştir. Halktan para toplama görevi ise Kurulun faaliyet izni verdiği kitle fonlama platformlarına verilmiştir. Platformların alacağı izin, uygulama kuralları, toplayabilecekleri fon limiti, kontrol ve denetim esasları da Kurulun düzenleme yetkisindedir. Ayrıca platformların Türk Ticaret Kanunu, Türk Borçlar Kanunu gibi ilgili kanunların genel hükümlerine tabi oldukları bu düzenlemede belirtilmiştir. Düzenlemede "halktan para toplayan ortaklıkların pay sahibi sayısı beş yüzü aşsa bile halka arz sayılmayacağı" belirtilerek paya dayalı kitle fonlaması uygulamasının önü açılmıştır.

Paya dayalı kitle fonlamasına yönelik 03.10.2019 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliği (III –35/A.1) ile düzenleme yapılmıştır. Bu tebliğ paya dayalı kitle fonlama platformlarının Sermaye Piyasası Kurulunun listesine alınması zorunlu olduğu için başvuru için gerekli olan belgeleri ve başvuru adımlarını belirlemiş, bu yöntem ile halk aracılığıyla para toplanmasına izin verildiğini belirtmiş ve denetimi ile ilgili esaslar düzenlenmiştir. 27.10.2021 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan Kitle Fonlaması Tebliği (III –35/A.2) ile Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliği ile ilgili revizyonlar yapılmıştır. Tebliğin 15. Maddesinde "Nitelikli yatırımcı olmayan gerçek kişiler, bir takvim yılı içinde paya dayalı kitle fonlaması yoluyla azami 50.000 Türk lirası yatırım yapabilir. Ancak bu sınır 200.000 Türk lirasını aşmamak kaydıyla, yatırımcının platforma beyan ettiği yıllık net gelirinin %10'u olarak uygulanabilir." denilerek yatırım sınırı düzenlemesi yapılmıştır. Yatırım toplayabilecek "Anonim şirket kurma zorunluluğu olmadan faaliyetlerine devam edecek ve Türkiye'de kurulu olan, gelişme potansiyeli taşıyan ve projesine kaynak ihtiyacı bulunan anonim şirketleri veya toplanan fonların emanet yetkilisi nezdinde açılan bloke hesabına aktarılması öncesinde anonim şirkete dönüşmesi zorunlu olan limited şirketler" olarak tanımlanan teknoloji faaliyeti ve/veya üretim faaliyetindeki Girişim şirketlerinin ve girişimcilerin bir yıl içinde en fazla iki kampanya ile fon talep edebileceği, 1.000.000 Türk lirasını aşan bir fon ihtiyacı varsa en az %5 tutarının nitelikli yatırımcılarca fonlanması gerektiği belirtilerek düzenlenmiştir. Ayrıca nitelikli yatırımcıların Merkezi Kayıt Kuruluşu (MMK) tarafından nitelikli yatırımcı olduğunun kabul edilmesinin gerekliliği belirtilmiştir

Borçlanmaya dayalı kitle fonlamasına yönelik 27.10.2021 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan Kitle Fonlaması Tebliği (III – 35/A.2) ile düzenleme yapılmıştır. Bu tebliğ borçlanmaya dayalı kitle fonlama platformlarının Sermaye Piyasası Kurulunun listesine alınması zorunlu olduğu için başvuru için gerekli olan belgeleri ve başvuru adımlarını belirlemiş, bu yöntem ile halk aracılığıyla para toplanmasına izin verildiğini belirtmiş ve denetimi ile ilgili esaslar düzenlenmiştir. Girişimcilerin kredibilitelerini göstermek için raporlar hazırlayacakları, yatırım komitesince raporlarının değerlendirileceği, raporun sonucu olumlu olursa faiz ile benzeri getiriler ait vadenin, ödeme koşullarının girişimci/girişim şirketi ve yatırım komitesi ortak kararı ile belirlenecektir. Tebliğin 18. Maddesinde "Nitelikli yatırımcı olmayan gerçek kişiler, bir takvim yılı içinde borçlanmaya

dayalı kitle fonlaması yoluyla azami 50.000 Türk lirası yatırım yapabilir. Ancak bu sınır 200.000 Türk lirasını aşmamak kaydıyla, yatırımcının platforma beyan ettiği yıllık net gelirinin %10'u olarak uygulanabilir.” denilerek yatırım sınırı düzenlenmesi yapılmıştır. Girişim şirketlerinin ve girişimcilerin bir yıl içinde en fazla iki kampanya ile fon talep edebileceği, bu dönemde toplanabilecek fonun her yıl Kurul Bültenince duyurulan ihraç sınırını geçemeyeceği belirtilmiştir. Geri ödemeler nakit olarak yapılabileceği gibi fonlanan şirket payları ile veya daha önce bilgilendirme formunda yer aldığı şekilde ödenebilmektedir.

Tebliğlerde ödüle ve bağışa dayalı kitle fonlaması yöntemine yönelik bir düzenleme getirilmemiştir. Bu yüzden bu iki türe mevzuattaki ilgili diğer hükümler uygulanmaktadır.

4.PAYA VE BORÇLANMAYA DAYALI KİTLE FONLAMASI YÖNTEMİNİN MUHASEBE UYGULAMALARI

Kitle fonlaması düzenlemesi hukuk sistemimize ilk olarak Sermaye Piyasası Kurulu tarafından hazırlanan Tebliğ ile dâhil olmuş, ancak Tebliğ yalnızca paya dayalı kitle fonlamasını düzenlemiştir. Daha sonra SPK'nın ilgili maddelerine yapılan eklemeler neticesinde Tebliğ'e borçlanmaya dayalı kitle fonlaması hükümleri de eklenerek yeni bir düzenlemeye gidilmiş ve tebliğ paya ve borçlanmaya dayalı kitle fonlamasını kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.

4.1.Paya Dayalı Kitle Fonlamasının Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine Göre Muhasebe Uygulamaları

Toplanan fonların yalnızca sermaye artırımı suretiyle çıkarılacak paylar karşılığında fonlanan işletmelere aktarılması zorunluluğu bulunduğundan dolayı proje sahibi işletme topladığı fonları yalnızca sermaye artırımında kullanabilecektir. Platformlar, Kurumlar Vergisi mükellefi olduğu için alacakları ücret, komisyon veya kesintiler kurum kazancı olarak kurumlar vergisine tabi olacak, ancak kitle fonlama platformlarına yönelik olarak elde ettikleri bu ücret ve komisyonlar üzerinden alınacaktır. Vergilerin ise hangi vergiye tabi olacağına ilişkin yasal bir düzenleme yoktur. Bu konuda KDV Kanunu'nun 1. Maddesinde, Türkiye'de yapılan ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler, her türlü mal ve hizmet ithalatı, diğer faaliyetlerden doğan teslim ve hizmetler Katma Değer Vergisi'ne tabi olduğu açıklanmıştır.

Kitle fonlama platformlarını SPK mevzuatına tabi olduğundan alacakları ücret, komisyon veya kesintilerin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine (BSMV) de tabi olacağı tartışma konusudur. 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28.Maddesinde BSMV'ye hangi işlemlerin ve kazançların tabi olacağı belirtilmiştir. Söz konusu kanun ve maddede platform faaliyetlerinin yer almamasından dolayı platformların elde ettikleri komisyon ve ücretler BSMV'ye değil, KDV'ye dâhil olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıda paya dayalı kitle fonlamasına ilişkin bir örnek uygulama verilmiştir. Bu örnek uygulamada MSUGT'ye göre muhasebe kayıtları yer almaktadır.

Uygulama 1: Kullanıcılarının telefon kullanım alışkanlıklarını olumlu yönde değerlendirmelerine yardımcı olan, telefondan uzakta geçirdikleri süreyi sosyal faydaya dönüştüren oyunlaştırılmış odaklama uygulamasının masraflarını karşılayabilmek için platformuna sunulmuş olan kampanya¹ 12.01.2024 tarihinde yatırım komitesinin onayından geçmiş ve kampanya 16.01.2024 tarihinde başlatılmıştır. Kampanya süresi ise 60 gündür. Girişimcinin ihtiyaç duyduğu fon 1.500.000 TL, 309 destekleyici tarafından karşılanmıştır.

Buna göre yapılacak olan hesaplamalar ve tarafların yapacakları muhasebe kayıtları aşağıda yer almaktadır.

¹ Girişim Paya Dayalı Kitle Fonlama Platformuna sunulmuş olan kampanyadan uyarlanmıştır.

Hesaplamalar:

Komisyon tutarı = 1.500.000 TL * 0,06 (Platform kullanım ücreti % 6) = 90.000 TL
Ödenecek komisyon üzerinden hesaplanan KDV (%18) tutarı = 90.000* 0,18 = 16.200 TL
Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) ücreti = 1.500.000 TL * 0,001 = 1.500 TL
MKK ücretinin KDV'si = 1.500 TL * 0,18 = 270 TL
Takasbank ücreti = 1.500.000 TL * 0,001 = 1.500 TL
Takasbank ücreti üzerinden BSMV= 1.500 * 0,001 = 1,5 TL
Elde kalan net fon tutarı = 1.500.000 TL – 90.000 TL – 16.200 TL – 1.500 TL – 270 TL – 1.500 TL – 1,5 TL= 1.390.529 TL

Proje destekleyicileri açısından; başarılı şekilde sonlanan projeden B A.Ş'nin projeden 50.000 TL (50.000 adet) değerinde pay satın almış olduğunu varsayalım. Kitle fonlaması tebliğinde destekleyicilerin satın aldıkları paylar menkul kıymet olarak değerlemeleri gerektiği bilgisi verilmiştir.

Pay satın alma kaydı

110 HİSSE SENETLERİ	50.000	
102 BANKALAR		50.000

B. A.Ş. katılımı EFT yoluyla yapmış ve EFT'yi yapan banka 132 TL EFT ücreti + binde 1 oranında BSMV kesintisi yapmıştır.

EFT ve BSMV kaydı

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	132,013	
102 BANKALAR		132
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		0,13

Projede fon toplama işleminin başarıya ulaşmaması halinde B. A.Ş.; hem satın almış olduğu payların iptal kaydını hem de katılımını banka yoluyla yapmış olduğu için EFT ücreti ve buna ait BSMV'nin de iadesi kayıtlarını yapılan muhasebe kaydının tersi muhasebe kaydı yapacaktır.

Kitle Fonlama Platformu Açısından Bakıldığında,**Fonlar Toplandığında Yapılacak Kayıt**

102 BANKALAR	1.500.000	
329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR		1.500.000

Toplanan Fon Proje Sahibine Aktarıldığında Yapılacak Kayıt

329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR	1.500.000	
102 BANKALAR		1.390.529
600 YURTİÇİ SATIŞLAR		90.000
391 HESAPLANAN KDV		16.470
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		1,500

Söz konusu kampanya eğer ki 1.500.000 TL yerine 800.000 TL'lik fon toplasaydı başarısız olacaktı. Böyle bir durumda kitle fonlama platformu o zamana kadar topladığı fonu destekleyicilerine iade edecektir.

Fonlar İade Edildiğinde Yapılacak Kayıt

329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR	800.000	
102 BANKALAR		800.000

Girişimci Açısından Bakıldığında, öncelikle girişimcinin elde ettiği fon sermaye artımında kullanılacağı için, sermaye artırım muhasebe kaydı yapacaktır.

Sermaye artırım kayıtları● **Taahhüt kaydı**

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE	1.500.000	
500 SERMAYE		1.500.000

Kampanya sonuçlanmış ve 1.500.000 TL fon toplanmıştır. Kitle Fonlama Tebliği'nde yer alan her kampanya için hedeflenen fon miktarının azami %20'sine kadar olacak şekilde fon sağlanabilir ifadesi bulunmaktadır fakat bu toplanan fazla fonun nasıl değerlendirileceğine dair bir açıklama mevcut değildir. Bu şekilde bir durum oluşması halinde toplanan fonun 1.550.000 TL olduğu bu kayıt için varsayılmış ve muhasebe kaydı şu şekilde oluşturulmuştur,

Taahhüdün Yerine Getirilmesi ve Toplanan Fazla Fonun Kaydı

102 BANKALAR	1.550.000	
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE		1.500.000
500 SERMAYE		50.000

Bu duruma bağlı olarak **Komisyon, Takasbank ve MKK ücretlerine ilişkin kayıt**

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	93.000	
191 İNDİRİLECEK KDV	16.740	
102 BANKALAR		109.738,5
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		1,5

Projenin Başarısız Olması Durumunda,**Sermaye taahhüt iptal kaydı**

500 SERMAYE	1.500.000	
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE		1.500.000

Örneğimizde projenin platformda listeye alınma bedelini ücretsiz olarak değerlendirmektedir. Fakat başka platformlar sözleşmelerine bu kalemi de ücretlendirmektedir. Eğer böyle bir kalem olsaydı bu tutar hesaplamalar bölümünde;

Komisyon tutarı = 1.500.000 TL * 0,06 (Platform kullanım ücreti %6) = 90.000 TL + **(platformda listeye alınma bedeli)**

Ödenecek komisyon üzerinden hesaplanan KDV tutarı = 90.000*0,18 = 16,200 TL + **(platformda listeye alınma bedeli*0.18)** olarak eklenecektir.

4.2.Borçlanmaya Dayalı Kitle Fonlamasının Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine Göre Muhasebe Uygulamaları

Borçlanmaya dayalı kitle fonlama platformları anonim şirket olma zorunlulukları vardır. Bu durumda vergi mükellefi olmaktadır. Dolayısıyla elde ettikleri kazançlar üzerinden kurumlar vergisi ödeyeceklerdir. Kitle fonlama platformlarına yönelik olarak elde ettikleri bu ücret ve komisyonlar üzerinden alınacak olan dolaylı vergilerin ise hangi vergiye tabi olacağına ilişkin yasal bir düzenleme bulunmamaktadır.

Uygulama 2²: Girişimci, sokak hayvanları için büyük bir rehabilitasyon merkezi kurmak istemekte ve bu merkezi bir yaşam alanına çevirmeyi planlamaktadır. İnsanların kendi hayvanları ile gelip vakit geçirebileceği kafeler restoranlar oluşturmayı

² Türkiye'de henüz borçlanmaya dayalı kitle fonlama platformu olmadığından dolayı borçlanmaya dayalı kitle fonlaması modeline ait bir uygulama bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu örnek tarafımızca geliştirilmiştir.

planlanmaktadır. Bu projeyi borçlanmaya dayalı kitle fonlama platformuna sunmuş, 22.01.2024 tarihinde yatırım komitesinin onayından geçmiş, kampanya 25.01.2024 tarihinde başlamış ve 60 gün sürecektir.

Borçlanmaya dayalı kitle fonlaması aracı 6 ay vadeli. Bu kampanya için yatırım tutarı 40.000 TL- 70.000 TL arasındadır. Kampanyanın başarısızlıkla sonuçlanması durumunda herhangi bir kesinti yapılmayacaktır.

Kampanyadan toplanan fonların kullanım alanları ise şöyledir:

Fon Kullanım Yeri: Girişimci, elde edeceği fonu projede kullanacağı ekipmanı satın almak ve kurmak için kullanacaktır.

Girişimci bu gelirlerden aşağıdaki komisyonları ve faizi ödeyecektir:

- Platforma toplanan fonların %6'sı oranında bir komisyon + KDV ödeyecektir.
- Destekleyicilere %16 faiz (6 ay için = %8) ödeyecektir.

Proje, 01.02.2024 tarihinde başarı ile sonuçlanmış, toplamda 32 destekleyici katılmıştır bunların, 15'i 70.000 TL tutarında, 17'si ise 40.000 TL tutarında yatırımda bulunmuştur. Buna göre yapılacak olan hesaplamalar ve tarafların yapacakları muhasebe kayıtları aşağıda yer almaktadır.

Komisyon tutarı = $(15 \times 70.000) + (17 \times 40.000) \times 0,06 = 103.800\text{TL}$
Komisyon üzerinden ödenecek KDV (%18) tutarı = $103.800 \times 0,18 = 18.684 \text{ TL}$
Elde kalan net fon tutarı = $1.730.000 - 103.800 - 18.684 = 1.607.516 \text{ TL}$
Destekleyicilere ödenecek toplam faiz tutarı = $(1.730.000 \times 0,08) = 138.400 \text{ TL}$

Destekleyiciler açısından bakıldığında, projeye toplam 32 destekleyici katılmıştır. Destekleyicilerden, 15 kişi 70.000 TL tutarında, 17 kişi ise 40.000 TL tutarında yatırımda bulunmuştur. Girişimcinin elde edeceği toplam faiz tutarı = $(1.730.000 \times 0,08) = 138.400 \text{ TL}$

Kitle fonlaması tebliğinde kitle fonlaması borçlanma aracı, "Girişimci veya girişim şirketin platformlar aracılığıyla sattığı, fonlanan şirketin borçlu sıfatını haiz olduğu ve nominal değerinin vade tarihine kadar taksitler halinde bilgi formunda açıklanan esaslar çerçevesinde yatırımcıya geri ödenmesi esasına dayanan menkul kıymet" şeklinde tanımlanmıştır. Bu ifadeden hareketle kitle fonlaması borçlanma aracı menkul kıymet olarak değerlendirilmektedir.

Borçlanma aracı satın alındığında yapılacak kayıt

118 DİĞER MENKUL KIYMETLER	1.730.000	
102 BANKALAR		1.730.000

Faiz ve anapara tahsil günü yapılacak kayıt

102 BANKALAR	1.854.560	
193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR	13.840	
118 DİĞER MENKUL KIYMETLER		1.730.000
642 FAİZ GELİRLERİ		138.400

Projede fon toplama işleminin başarıya ulaşmaması durumunda;

Borçlanma aracı iade kaydı

102 BANKALAR	1.730.000	
118 DİĞER MENKUL KIYMETLER		1.730.000

Kitle fonlama platformu açısından bakıldığında, buradaki kayıtlar uygulama platformunun yapacağı diğer uygulamalardaki kayıtlarla benzerdir. Sadece borca dayalı kitle fonlama türünde MKK ve Takasbank ücreti bulunmadığından 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar hesabında muhasebeleştirilecek bir tutar yoktur.

Fonlar toplandıında yapılacak kayıt

102 BANKALAR	1.730.000	
329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR		1.730.000

Toplanan fon proje sahibine geçtiğinde yapılacak kayıt

329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR	1.730.000	
102 BANKALAR		1.607.516
600 YURTİÇİ SATIŞLAR		103.800
391 HESAPLANAN KDV		18.684

Projede fon toplama işleminin başarıya ulaşmaması halinde ise aşağıda bu durumu örnekleyen bir uygulama yer almaktadır.

Kampanya sonucunda 1.000.000 TL'lik borçlanmaya dayalı kitle fonlaması aracı ihraç edildiğini varsayalım. Böyle bir durumda kampanyanın başlangıcında belirlenen 1.730.000 TL'lik fon toplanamamış ve kampanya başarısız olacaktır. Bu durumda kitle fonlama platformu o ana kadar topladığı fonu, yani 1.000.000 TL'yi yatırımcılara iade edecektir.

Fonlar iade edildiğinde yapılacak kayıt

329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR	1.000.000	
102 BANKALAR		1.000.000

Başarısız olma durumunda, paya dayalı kitle fonlamasındaki uygulamadan farklı olarak girişimci platforma herhangi bir komisyon ödemeyeceğinden dolayı platform gelir kaydı veya herhangi bir kayıt yapmayacaktır.

Girişimci Açısından Bakıldığında,**Borçlanma aracı ihraç edildiğinde yapılacak kayıt**

102 BANKALAR	1.607.516	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	103.800	
191 İNDİRİLECEK KDV	18.684	
306 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER		1.730.000

Anapara ve faiz ödeme kaydı

306 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER	1.730.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	138.400	
102 BANKALAR		1.854.560
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		13.840

Projede fon toplama işleminin başarıya ulaşmaması durumunda**Borçlanma aracı ihracının iptal kaydı**

306 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER	1.730.000	
102 BANKALAR		1.607.516
780 FİNANSMAN GİDERLERİ		103.800
391 HESAPLANAN KDV		18.684

Başarısız olma durumunda paya dayalı kitle fonlamasındaki uygulamadan farklı olarak girişimci platforma herhangi bir komisyon ödemeyeceğinden dolayı proje sahibi gider kaydı veya herhangi bir kayıt yapmayacaktır.

5. TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI (TFRS) KAPSAMINDA MUHASEBE UYGULAMALARI

Mevcut kitle fonlaması düzenlemeleri kitle fonlaması modeliyle fon sağlayan girişimlere büyüme evresinde izin vermektedir. Daha sonraki yıllarda borsada işlem gören işletmelerinde bu sistemden yararlanmasının önünün açılacağı düşünüldüğünden dolayı tarafların yapacağı işlemlerin muhasebe standartlarına göre kaydı yapılmıştır. Kitle fonlaması sistemini açıklayan doğrudan bir TMS/TFRS düzenlemesi bulunmamasına rağmen belirlenen kitle fonlaması türleriyle her bir tarafın faaliyetlerine ilişkin işlemler yürürlükteki TMS/TFRS düzenlemeleri çerçevesinde muhasebeleştirilmiştir.

Bu bölümdeki muhasebe kayıtları ve kullanılan hesaplar için KGK'nin Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağı'ndaki hesaplar kullanılmıştır.

Hem paya dayalı hem de borca dayalı kitle fonlama türlerinde;

- Proje destekçileri açısından: TMS 32 "Finansal Araçlar: Sunum", TFRS 7 "Finansal Araçlar: Açıklamalar", TFRS 9 "Finansal Araçlar",
- Kitle fonlama platformu açısından: TFRS 15 "Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat",
- Girişimci açısından: TMS 32 "Finansal Araçlar: Sunum", TFRS 7 "Finansal Araçlar: Açıklamalar", TFRS 9 "Finansal Araçlar" standartlarına göre muhasebeleştirme yapılacaktır.

5.1.Paya Dayalı Kitle Fonlamasının Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Muhasebe Uygulamaları

Uygulama 3: Uygulama 1'deki örnek kullanılmıştır.

Proje destekçileri açısından bakıldığında, kampanyaya 309 destekçiden toplamda 1.500.000 TL fon sağlamış, hisse senedi satış fiyatı 2,50 TL'dir ve kampanya başarılı şekilde sonlanmıştır. Buna göre toplamda 1.500.000 TL/2.50 TL = 600.000 adet hisse satışı olmuştur. Söz konusu paylardan T AŞ'nin 50.000 TL (30.000 adet) değerinde pay satın aldığı varsayalım.

Paya dayalı kitle fonlaması yoluyla elde edilen hisselerin borsada işlem gören hisselerle göre ikincil piyasalarının olmaması dolayısıyla satış imkânı oldukça azdır. Bu şekilde elde edilen hisselerin nakde çevrilme olasılığı zor olacağı varsayımıyla duran varlıklar içerisinde izlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir (Üreten, 2022: 74).

T işletmesi pay satın alma kaydı

113 MALİYETLE ÖLÇÜLEN FİNANSAL YATIRIMLAR	50.000	
		102 BANKALAR
		50.000

EFT ve BSMV kaydı

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	132,13	
102 BANKALAR		132
364 ÖDENECEK DİĞER VERGİLER		0,13

İşletmenin bu işlemi tek dekonta yapacağı için işlemin birleşik kayıt şeklinde;

Pay satın alma ve buna ilişkin masraf ve vergi kaydı (birleşik kayıt)

113 MALİYETLE ÖLÇÜLEN FİNANSAL YATIRIMLAR	50.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	132,13	
102 BANKALAR		50.132
364 ÖDENECEK DİĞER VERGİLER		0,13

Projede fon toplama işleminin başarıya ulaşmaması durumunda; pay alım kaydı, EFT ücreti ve BSMV tutarının iptal kaydını yapacaktır.

Kitle fonlama platformu açısından bakıldığında, platform aracılık hizmetlerinden elde ettiği komisyonu esas faaliyetinden sağlayacağı için yapacağı kayıt;

Fonlar toplandığında yapılacak kayıt

116 KULLANIMI KISITLI BANKA BAKİYELERİ ³	1.500.000	
326 DİĞER TİCARİ BORÇLAR		1.500.000

Toplanan fon girişimciye geçtiğinde yapılacak kayıt

326 DİĞER TİCARİ BORÇLAR	1.500.000	
116 KULLANIMI KISITLI BANKA BAKİYELERİ		106.472
600 YURTIÇİ SATIŞLAR		90.000
391 HESAPLANAN KDV		16.200
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		270
364 ÖDENECEK DİĞER VERGİLER ⁴		1,5

Girişimci açısından bakıldığında,**Sermaye artırım kayıtları:****Taahhüt kaydı**

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE	1.500.000	
500 SERMAYE		1.500.000

Kampanya sonuçlanmış ve 1.500.000 TL fon toplanmıştır. Kampanyada eğer 50.000TL'lik fazla fon toplanmış olsaydı kaydı aynı MSGUT'de olduğu gibi;

Taahhüdün yerine getirilmesi ve toplanan fazla fonun kaydı

102 BANKALAR	1.550.000	
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE		1.500.000
500 SERMAYE		50.000

Komisyon, Takasbank ve MKK ücretlerine ilişkin kayıt

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	93.000	
191 İNDİRİLECEK KDV	16.740	
102 BANKALAR		109.738,5
364 ÖDENECEK DİĞER VERGİLER		1,5

Projenin başarısız olması durumunda fon toplama işlemi bitmemiş olacağı için girişimci aktarılan bir fon olmayacaktır. Dolayısıyla herhangi bir muhasebe kaydı yapılmayacaktır. Böyle bir durumda girişimci daha önce taahhüt etmiş olduğu

³ Kitle fonlaması sisteminde toplanan fonlar fon toplama işlemi bitene kadar bir banka hesabında bloke edilmektedir. KGK taslak hesap planında ise 116 no'lu hesap en fazla on iki ay bloka konulan banka hesap tutarlarının izlenmesinde kullanılmakta olsa da kitle fonlaması kampanyalarında bloka süresi en fazla iki ayla sınırlıdır.

⁴ Tek Düzen Hesap Sistem'inden farklı olarak BSMV KGK taslak hesap planında 364 ÖDENECEK DİĞER VERGİLER hesabında takip edilmektedir.

sermayenin ters muhasebe kaydını yapacaktır. Fonlamanın başarısız olup olmamasına bakılmaksızın MKK, kaydileştirme işlemleri için açılan kampanyada toplam fon talebinin binde 1'i + KDV tutarında ve fonların toplanarak bloke edilmesine aracılık eden Takasbank, toplanan fonların binde 1'i + BSMV tutarında işlem ücreti alacaktır. Dolayısıyla bu işlemlere ilişkin muhasebe kayıtlarının da yapılması gerekmektedir.

5.2.Borçlanmaya Dayalı Kitle Fonlamasının Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Muhasebe Uygulamaları

Uygulama 4: Uygulama 2'deki örnek kullanılmıştır.

Proje destekçileri açısından bakıldığında,

Borçlanma aracını satın aldığı anda yapılacak kayıt

113 MALİYETLE ÖLÇÜLEN FİNANSAL YATIRIMLAR	1.730.000	
102 BANKALAR		1.730.000

Anapara ve faiz tahsil kaydı

102 BANKALAR	1.854.560	
193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR	13.840	
113 MALİYETLE ÖLÇÜLEN FİNANSAL YATIRIMLAR		1.730.000
661 MENKUL KIYMET YATIRIMLARINDAN FAİZ GELİRLERİ		138.400

Projede fon toplama işleminin başarıya ulaşmaması durumunda, muhasebe kaydının tersi muhasebe kaydı yapacaktır.

Kitle fonlama platformu açısından bakıldığında,

Fonlar toplandığında yapılacak kayıt

115 BANKALARDAKİ VADELİ MEVDUAT	1.730.000	
326 DİĞER TİCARİ BORÇLAR		1.730.000

Toplanan fon girişimciye geçtiğinde yapılacak kayıt

326 DİĞER TİCARİ BORÇLAR	1.730.000	
115 BANKALARDAKİ VADELİ MEVDUAT		1.607.516
600 YURTİÇİ SATIŞLAR		103.800
391 HESAPLANAN KDV		18.684

Kampanyanın başarısızlıkla sonuçlanması durumunda platform, paya dayalı kitle fonlaması kampanyasından farklı olarak fon arayandan herhangi bir ücret almayacağından platformun bir geliri söz konusu olmamakta, yani hasılat doğmamakta dolayısıyla TFRS 15 hükümleri geçerli olmamaktadır.

Girişimci açısından bakıldığında, borçlanma aracı veya avansı temsil eden parayı başvuru sahibi alırsa ve alınan paranın geri ödenmesi gerekiyorsa, o zaman mevcut bir yükümlülük vardır ve bu yükümlülük muhasebeleştirilmelidir.

Borçlanma aracı ihraç edildiğinde yapılacak kayıt

102 BANKALAR	1.607.516	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	103.800	
191 İNDİRİLECEK KDV	18.684	
307 DİĞER FİNANSAL YÜKÜMLÜLÜKLER		1.730.000

Anapara ve faiz ödeme kaydı

307 DİĞER FİNANSAL YÜKÜMLÜLÜKLER	1.730.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	138.400	
102 BANKALAR		1.854.560
361 SORUMLU SIFATIYLA		
ÖDENEN VERGİLER		13.840

Projede fon toplama işleminin başarıya ulaşmaması durumunda ise; girişimci sadece ihraç etmiş olduğu kitle fonlaması borçlanma aracının ihraç kaydının ters muhasebe (iptal) kaydını yapacaktır.

6.SONUÇ

Girişimciler iş yaşamında birçok sorunla karşılaşmaktadırlar. Yaşadıkları en büyük sorun ise gerekli olan finans kaynağını sağlamaktır. Kitle fonlaması, günümüzde girişimcilerin bu sorunu çözmek için geleneksel yöntemleri kullanmadan fon sağlayabildikleri yenilikçi bir finansman yöntemidir. Bu yöntemle girişimciler internetin imkanlarını kullanan platformlar sayesinde geniş bir katılımcı tabanından daha az maliyetli ve hızlı bir şekilde işlerini başlatmak veya projelerini hayata geçirmek için gerekli finans kaynağına erişirler. Kitle fonlaması yöntemi girişimcilere fon sağlamanın yanı sıra pazarlama imkânı ve marka bilinirliği de sağlamaktadır. Sosyal medyanın çok aktif kullanılması ve bu kanalların çoğalması kitle fonlaması yönteminin popülaritesini artırmıştır. Dünyada ilk olarak 1997 yılında uygulanmaya başlanan bu yöntem, 2023 yılında finansal getiri beklentisi olmayan veya olan türleriyle dünya genelinde işlem hacmi 1,14 milyar ABD Doları'na ulaşmış büyük bir finans kaynağı haline gelmiştir. Ülkemizde ilk olarak 2010 yılında uygulanmaya başlanan yöntem ödüle ve bağışa dayalı platformlarda günümüze kadar birçok projeye fon sağlanmıştır. Türkiye'de kitle fonlaması yönteminin yasal düzenlemesi, ilk olarak 2017 yılında 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda yapılan düzenleme ile gerçekleşmiştir. Daha sonra, kitle fonlama platformlarına yönelik düzenlemeler için görevlendirilen Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) 3 Ekim 2019'da "Paya Dayalı Kitle Fonlama Tebliği'ni" ve 27 Ekim 2021 tarihinde paya ve borçlanmaya dayalı kitle fonlamasına ilişkin "Kitle Fonlaması Tebliğini" yayımlamıştır. Yapılan düzenlemeler sonrasında 16 adet kitle fonlama platformu SPK tarafından yetkilendirilmiştir. 22.02.2024 tarihi itibarıyla Türkiye'de 130 proje paya dayalı kitle fonlama platformlarında 787.348.851 TL fon elde etmiştir. Henüz borçlanmaya dayalı yöntem ülkemizde kurulu herhangi bir platformunda uygulanmamaktadır. En kısa sürede uygulamaya geçeceği düşünülen borçlanmaya dayalı kitle fonlama platformları ile ülkemizde kitle fonlamasının tüm türleri uygulanıyor olacaktır.

Yapılan kanuni düzenlemeler ile kitle fonlaması yöntemine yönelik duyulan güven eksikliğinin giderilmesi sağlanmıştır. Düzenleme gereği fonların toplanma amacına uygun kullanıldığı kontrolü için bağımsız denetim kuruluşlarının görevlendirilmesinin sistemin güvenilirliğini artıracığı düşünülmektedir. Yöntemin yeniliği nedeniyle vergi ve muhasebe uygulamalarına yönelik eksikliklerin olduğu görülmektedir. Vergilendirmenin kitle fonlaması yönteminin tüm taraflarına yönelik değerlendirilerek yapılması gerekmektedir. Bu konuda yapılacak düzenlemelerle getirilecek muafiyet ya da istisnaların da yönetime olan katılımı artırabileceği düşünülmektedir. Kitle fonlaması yönteminin muhasebeleştirilmesi hakkında da Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT), Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) bakışına yönelik olarak bir düzenleme yoktur. Ulusal literatür incelendiğinde ise paya ve borçlanmaya dayalı kitle fonlaması yönteminin muhasebeleştirilmesi ile ilgili yayınlanmış bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada, kitle fonlaması yöntemi incelenmiş, dünyada ve ülkemizde kitle fonlaması yönteminin gelişimi anlatılmış, ülkemizde paya ve borçlanmaya dayalı kitle fonlaması yönteminin yasal çerçevesi ele alınmıştır. Çalışmada ayrıca alternatif bir finans kaynağı olan paya ve borçlanmaya dayalı kitle fonlaması yönteminin muhasebe kayıtları, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) uygulamalarına göre kitle fonlama platformları, destekleyiciler ve girişimciler için ayrı ayrı örneklendirilmiştir. Yapılan örneklendirmelerin paya dayalı ve borçlanmaya dayalı kitle fonlaması yönteminin tarafları için muhasebe uygulamaları açısından bir rehber olması amaçlanmıştır. Kitle fonlaması yöntemi için Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT), Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS)'na dolayısıyla Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)'na bu konu özelinde bir düzenleme getirilmesinin sisteme duyulacak ilgiyi artıracığı öngörülmektedir. Eksikliklerin giderilmesinin de kitle fonlaması yönteminin daha etkin bir şekilde uygulanmasını sağlayacağı ve riskleri azaltacağı düşünülmektedir.

YAZAR BEYANI

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul: Bu araştırma etik kurul izni gerektiren analizleri kapsamadığından etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Yazar Katkıları: Yazarlar çalışmayı eşit oranda gerçekleştirmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Anbar, A. (2020). Girişimcinin finansmanında alternatif bir yöntem: kitlesel fonlama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (88), 237–254. doi:10.25095/mufad.801477
- Atsan, N., & Erdoğan, E. O. (2015). Girişimciler için alternatif bir finansman yöntemi: Kitlesel fonlama (crowdfunding). *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10(1), 297-320.
- Bartoli, M. (2020). Crowdfunding as a marketing tool (Bachelor's thesis, Università Ca'Foscari Venezia). <http://dspace.unive.it/bitstream/handle/10579/17252/867875-1231286.pdf?sequence=2> Erişim Tarihi: 10.03.2024
- Beaulieu, T., Sarker, S., & Sarker, S. (2015). A conceptual framework for understanding crowdfunding. *CAIS*, 37, 1-31.
- Collins, L., & Pierrakis, Y. (2012). The venture crowd: crowdfunding equity investments into business, Nesta Report (Project Report), London, U.K.
- De Buysere, K., Gajda, O., Kleverlaan, R., Marom, D., ve Klaes, M. (2012). A framework for european crowdfunding. *European Crowdfunding Network (ECN)*, <https://www.fundraising-school.it/wp-content/uploads/2013/02/European-Crowdfunding-Framework-Oct-2012.pdf> Erişim Tarihi: 10.03.2024
- Freedman, B. D. M., & Nutting, M. R. (2015). A brief history of crowdfunding including rewards, donation, debt, and equity platforms in the USA. (Retrieved, 30, 2016). Freedman and Nutting
- Gabison, G.A. (2015). Understanding crowdfunding and its regulations, JRC Science and Policy Report. 1-36. doi:10.2791/562757
- Gerber, E. M., Hui, J. S., & Kuo, P. Y. (2012). Crowdfunding: Why people are motivated to post and fund projects on crowdfunding platforms. In *Proceedings of the international workshop on design, influence, and social technologies: techniques, impacts and ethics* (Vol. 2, No. 11). Northwestern University Evanston, IL.
- Griffin, Z. (2012). Crowdfunding: Fleecing the American Masses, *Case Western Reserve Journal of Law, Technology & the Internet*, 4, 375-410.
- Gulati, S. (2014). Crowdfunding: A Kick Starter for Startups Special Report, TD Economics, 29 January, 1-19. <https://www.td.com/document/PDF/economics/special/Crowdfunding.pdf> Erişim tarihi: 18.02.2024
- Hornuf, L., & Cumming, D. (2018). *The Economics of Crowdfunding: Startups, Portals and Investor Behavior*. Taylor & Francis Limited.
- InfoDev. (2013). Crowdfunding's potential for the developing world. *World Bank Finance and Private Sector Development*, Washington, DC. http://www.infodev.org/infodev-files/wb_crowdfundingreport-v12.pdf Erişim tarihi: 18.02.2024
- İşler, T.İ., (2014). Modern finansmanda yeni bir dönem: Kitlesel fonlama – Crowdfunding. *TSBM Gösterge Dergisi*, Güz, 50-65.
- Karaarslan, M. H., & Altuntaş, B. (2015). Sosyal pazarlamanın yeni aracı: Kitle fonlaması. 20. Ulusal Pazarlama Kongresi, Anadolu Üniversitesi-Eskişehir. Bildiri Kitabı, Cilt 2, 487-497.
- Lynn, D., & Sabbagh, H. (2012). The JOBS Act open door for crowdfunding offerings. *Morrison & Forrester Social Media Newsletter*, 4(11), 6-8.
- Mitra, D. (2012). The role of crowdfunding in entrepreneurial finance. *Delhi Business Review*, 13(2), 67-72.
- Paradergisi. (2022). Fongogo şirketler için 'kitle borç' uygulamasını başlatacak. <https://www.paradergi.com.tr/girisimcilik/2022/08/18/fongogo-sirketler-icin-kitle-borc-uygulamasini-baslatacak>. Erişim tarihi: 14.01.2024
- Ramos, J. (2014). *Crowdfunding and the Role of Managers in Ensuring the Sustainability of Crowdfunding Platforms*. Luxembourg: Publications Office of the European Union
- Resmi Gazete (2021). Kitle Fonlaması Tebliği (III-35/A.2). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/10/20211027-3.htm>. Erişim tarihi: 14.02.2024
- Resmi Gazete. (2017). Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171205-12.htm>. Erişim tarihi: 14.02.2024
- Resmi Gazete. (2019). Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliği (III-35/A.1) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/10/20191003-5.htm>. Erişim tarihi: 14.02.2024
- Robano, V. (2018). Case study on Crowdfunding. *OECD SME and Entrepreneurship Papers*, No. 4, OECD Publishing, Paris <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/509e2066-en.pdf?expires=1649625609&id=id&acname=guest&checksum=CA99CE1185A7143619034A5582C902E3>. Erişim tarihi: 19.03.2024
- Sakarya, Ş., & Bezirgan, E. (2018). Kitlesel fonlama platformları: Türkiye ve yurtdışı karşılaştırması. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 18-33.
- Schwiebacher, A., & Larralde, B. (2010). Crowdfunding of small entrepreneurial ventures. *Handbook of entrepreneurial finance*, Oxford University Press, Forthcoming.
- SPK. (2024). <https://spk.gov.tr/sirketler/kitle-fonlama-platformlari/listeye-alinan-platformlar>. Erişim tarihi: 12.01.2024
- Statista. (2024). <https://www.statista.com/outlook/dmo/fintech/digital-capital-raising/crowdfunding/worldwide> Erişim tarihi: 21.04.2024
- Ünsal, S. (2017). Kitlesel fonlama: İş yapma yöntemini değiştirecek yeni sistem. *Ceres Yayınevi*, İstanbul.
- Valanciene, L., & Jegeleviciute, S. (2013). Valuation of crowdfunding: benefits and drawbacks. *Economics and Management*, 18(1), 39-48.
- Wash, R., & Solomon, J. (2014, February). Coordinating donors on crowdfunding websites. In *Proceedings of the 17th ACM conference on Computer supported cooperative work & social computing* (pp. 38-48).
- World Bank (2013). *Growing Innovation* infoDEV 2012-2013 Annual Report. <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/b8b5ce454c210e1f0abb5434c6b17fbc-0350072022/related/infoDev-Annual-Report-2012-2013.pdf> Erişim Tarihi: 11.05.2023.
- Yegen, C. (2015). İletişim teknolojileriyle gelişen crowdsourced bir sistem olarak crowdfunding ve “FonlaBeni” örneği. *Yeni Medya Çalışmaları* 3, İstanbul: Taş Mektep Yayın Atölyesi.
- Zengin, S., Yüksel, S., & Kartal, M. T. (2017). Kitle fonlaması sisteminin Türkiye'ye faydaları. *Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 22-32.
- Zhao, Y., Harris, P., & Lam, W. (2019). Crowdfunding industry—History, development, policies, and potential issues. *Journal of Public Affairs*. 19(e1921), 1-9.
- Zholdyuly, A. (2022). Türkiye kitle fonlaması platformlarının analizi. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (1), 72-84 . DOI: 10.18221/bujss.1059442